

даними. Навігаційні елементи вебсайту музейної установи допомагають користувачам з легкістю знайти потрібну інформацію.

Впровадження нових форм взаємодії з суспільством, застосування комунікативного підходу в музейних закладах дають можливість по-новому сприймати музейну експозицію та колекцію. Враховуючи реалії сьогодення, музеї залишаються хранителями історичного й культурного надбання українського народу, продовжують комунікувати з відвідувачами та орієнтуються на запити суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицька П. В. Музейна комунікація в умовах викликів глобалізації. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jan/7724/6.pdf>
2. Вінницький літературно-меморіальний музей М. М. Коцюбинського. URL: <https://www.facebook.com/M.M.Kotsyubynsky.museum/>
3. Вінницький літературно-меморіальний музей М. М. Коцюбинського. URL: <http://kotsubinsky.vn.ua/>
4. Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua/>
5. Музей Михайла Коцюбинського. URL: https://www.instagram.com/m_kotsybinskogo/
6. Національний музей-садиба М. І. Пирогова. URL: <http://www.pirogov.com.ua/>
7. Шевченко В. В., Ломачинська І. М. Музеєзнавство: навч. посібник для дистанційного навчання. Київ: Університет «Україна», 2007. 288 с.

УДК 008

Ремез С.М.

студент, I курс магістратури,

Західноукраїнський національний університет

Біловус Л.І.,

професор, доктор історичних наук

Західноукраїнський національний університет

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Феномен глобалізації сучасного світу як процес інтеграції людства та посилення його культурної взаємозалежності гостро ставить питання про готовність людей до життя в нових умовах. У результаті розширення міжнародних контактів у більшість етнічних культур проникають інші культурні цінності; у цих культурах починає формуватися нова свідомість. При цьому розширення міжкультурних контактів є складним та суперечливим процесом, оскільки

спричиняє кризи, деструктивні явища, трансформації світогляду, інноваційні пошуки в кожній культурі. У цих умовах дедалі важливішими стають питання формування та розвитку знань, умінь та навичок ефективної міжкультурної комунікації, толерантності, адекватної культурної сенсивності, міжкультурної компетентності.

Міжкультурна компетентність є соціокультурним явищем, яке не зводиться лише до сукупності знань, умінь та навичок, необхідних для успішного міжкультурного спілкування. Вона включає не тільки когнітивний і технологічний компоненти, а й мотиваційний, соціальний, культурний і поведінковий, що виявляються структурно і функціонально з позицій відповідних методологічних установок та аналітичних принципів, що дозволяють розглянути міжкультурну компетентність у теоретичному та практичному аспектах.

В об'єктивній дійсності культура людства існує як безліч локальних етнічних культур, специфічні особливості яких виявляються лише в умовах їх взаємодії. Ці особливості виявляються як діалог між цивілізаціями, етнокультурними групами та індивідами, які є носіями локальних культур. Основною формою діалогу виступає міжкультурна комунікація, що породжує взаємне залучення партнерів з діалогу до культурних здобутків одне одного.

Однак на рубежі у XXI ст. визначальний вплив на діалог культур має процес глобалізації, який значно посилює соціокультурну взаємозалежність окремих країн та народів та започаткував формування нового міжкультурного простору. В результаті взаємодії локальні культури змінюються і вступають між собою в незвичайні комбінації, в яких межі між своїм і чужим стираються.

Міжкультурна компетентність є інтегральною якістю, що об'єднує в собі соціокультурний, комунікативний, мовний (лінгвістичний) та психологічний компоненти [5].

Роль цінностей у міжкультурній компетентності надзвичайно велика, оскільки відповідно до них відбувається добір інформації у процесі спілкування, встановлюються взаємини, формуються емоції та почуття, навички взаємодії. Однак у процесі міжкультурних контактів стає очевидною різниця між тим, як сприймаються одні й ті ж культурні явища і цінності представниками різних культур, що є об'єктивною основою існування різних типів і рівнів компетентності.

Ціннісні орієнтації кожної культури у своїй сукупності представляють систему, в якій кожна з них має різний ступінь значущості. Тому можна говорити про ієрархічну структуру ціннісних орієнтацій у кожній культурі, де кожна ціннісна орієнтація ранжується своєю значимістю по відношенню до інших. Являючи собою багатомірне і багатопланове явище, система ціннісних орієнтацій включає різні за походженням типи, основними з яких є вітальні,

соціальні та культурні ціннісні орієнтації. Поєднання ціннісних орієнтацій у різних пропорціях та відносинах утворює певний образ світу, властивий тій чи іншій культурі [2].

Численні крос-культурні дослідження показують, що культурі будь-якого народу властиві національні особливості, які серед іншого виявляються у вербальних, невербальних та паравербальних формах спілкування. Вони становлять семіотично значущі події та вчинки, порушення яких сприймається представниками цієї культури як неадекватна комунікативна поведінка. Тому знання та володіння нормами, правилами і традиціями вербального, невербального та паравербального спілкування як власної, так і іншої культури також є складовою міжкультурної компетентності [4].

Процес формування міжкультурної компетентності починається з сприйняття культурно-специфічних особливостей поведінки, що виражаються у діях, судженнях, реакціях, мовному стилі представників інших культур [1]. Говорити про міжкультурну взаємодію можна лише тоді, коли партнери не лише належать до різних культур, а й усвідомлюють факт культурної «чужорідності» один одного.

Опозиція «свій-чужий» пронизує всю міжкультурну взаємодію, вона визначає значення всіх явищ, які так чи інакше в ньому беруть участь. Тому формування міжкультурної компетентності передбачає розуміння як «своєї», так і «чужої» культури. Однак етноцентристська оцінка культурних відмінностей неминуче призводить до неадекватного сприйняття, нерозуміння партнерів і конфліктів. Причини, що перешкоджають адекватному сприйняттю явищ «чужої» культури, визначаються терміном «міжкультурні бар'єри». За своєю природою і характером вони численні та різноманітні, але найпоширенішими є мовні відмінності, етноцентризм, етнокультурні стереотипи, розбіжності в інтерпретації невербальної поведінки, великі дистанції (відмінності) між окремими культурами та іншими.

Процес формування здатності індивіда до ефективного спілкування з представниками інших культур починається з трансляції соціокультурного досвіду від старших поколінь до молодших і від більш культурно компетентних членів суспільства до менш компетентних та відбувається у формі соціалізації та інкультурації. Насправді процес соціалізації проявляється як виховання, тобто цілеспрямованого впливу на індивіда щодо формування в нього необхідних для життя у соціумі якостей. По суті, у процесі соціалізації формуються потреби, цілі, ціннісні орієнтації особистості, зразки поведінки, які визначають характер та результати її взаємовідносин з навколишнім світом [5].

Сформовані у процесі соціалізації якості та якості особистості становлять основу її соціокультурної компетентності. Для формування міжкультурної

компетентності особистості тут особливого значення набувають обсяг, масштаб і діапазон життєвого досвіду, під впливом яких відбувається культурне самовизначення особистості, вибір нею життєвих перспектив, виробляються критерії оцінки як явищ навколишнього світу, так і власних досягнень. Розглядаючи процес соціалізації в аспекті формування міжкультурної компетентності, необхідно брати до уваги, що він нерозривно пов'язаний із процесом інкультурації, тобто поступовим «вростанням» особистості у своє культурне оточення. У процесі інкультурації у кожного індивіда відбувається формування відповідної картини світу та ціннісних уявлень про окремі явища і події культури, що у сукупності утворюють основу його культурної компетентності. Надалі початкова культурна компетентність розвивається під впливом міжкультурних контактів на етнокультурному та міжособистісному рівнях і стає міжкультурною [4].

Діалоговий характер взаємодії культур обумовлює наявність у структурі міжкультурної компетентності в учасників такої якості, як толерантність. Толерантність як принцип взаємодії народів і культур ґрунтується на існуванні етнічних, соціальних та культурних відмінностей у людських спільнотах та повазі до цих відмінностей. У міжкультурній компетентності толерантність означає, що ті чи інші культурні особливості індивіда чи групи визнаються лише одними з багатьох і не можуть підпорядкувати собі всі інші.

Результати дослідження свідчать про перспективність поглибленого вивчення феномену «міжкультурна компетентність», про доцільність розширення його проблемного поля та збагачення методологічного потенціалу у відповідних наукових дисциплінах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Браніцька Т.Р. Міжкультурна компетентність як важливий чинник професійної діяльності фахівців соціальної сфери. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. ВИПУСК 1 (44). С. 18–22.
2. Коврей Д.Й. Вагомість міжкультурної компетентності для майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/download/7482/7463/>.
3. Міжкультурна комунікація в університетському освітньому просторі: монографія [за ред. Н. І. Ушакової]. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 232 с.
4. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 256 с.

5. Пришляк О. Ю. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст: монографія / за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 556 с.

УДК 027.021

Зарубайко М.Г.

студентка, 1 курс магістратури,

Західноукраїнський національний університет

Біловус Л.І.,

професор, доктор історичних наук

Західноукраїнський національний університет

ІНФОРМАЦІЙНА ТА СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ БІБЛІОТЕЧНОЇ РЕКЛАМИ

Необхідність розгляду питання про роль бібліотечної реклами як джерела інформації про рекламно-інформаційні, рекламно-бібліографічні технології обумовлена тим, що в умовах ринку від її ефективності та успішності багато в чому залежить стабільність матеріального становища та престиж бібліотеки. Вирішити проблему дієвої реклами своєї організації, пошуку реальних та потенційних споживачів послуг – значить знайти місце на ринку інформації, в соціумі. Оптимізація бібліотечного обслуговування неможлива без рекламної діяльності бібліотек, без відповідного ресурсного (фінансового, кадрового, матеріально-технічного) оснащення [5, 6, 7].

Бібліотечна реклама – це реклама бібліотечних ресурсів та послуг, здійснювана бібліотекою чи бібліотечною корпорацією, комплекс заходів, що впливають на споживача у бажаному для бібліотеки напрямі та формують її позитивний образ (імідж) [2].

Рекламно-інформаційна бібліотечна діяльність – це діяльність бібліотек з просування до споживачів бібліотечних ресурсів, продукції та послуг, трансляції інформаційної культури [2].

Вітчизняні бібліотеки стали активно займатися рекламою своєї діяльності, яка допомагає їм зайняти гідне місце серед інших громадських інституцій. Сучасна бібліотека, незважаючи на фінансові труднощі, має необхідні умови для позитивного рекламного впливу на свідомість користувача та підвищення свого престижу.

В умовах активного впровадження реклами у діяльність бібліотек головне завдання сьогодні – допомогти бібліотекарю освоїти технологію процесу